

Orientering

ARKIVERNES DAG - 2014

Nr. 43 – november 2014 – 19. årgang
skole-jubilæumsnr.: **Skole-erindringer**

s. 1-2: Jens Snedker om sin skolegang.
s. 3: Axel Olander om sin skolegang.
s. 4: Jørgen Skaftø om sin skolegang.

Undervisningspligt indførtes i Danmark i 1814 – for 200 år siden.

Arkivet har valgt at benytte ”Arkivernes Dag” – 8. november - til at finde Skolehistorie og andre historier fra ”sognet” frem fra gemmerne.

NOGLE har skrevet - eller fortalt - om deres skoletid!

ANDRE har ikke! – HVAD med dig?

Dette lille hæfte (Særnummer 43) ligger fremme i ARKIVET på Arkivernes Dag (8. nov. 2014), men det har værdi langt ud i fremtiden. DU kan fortælle, se og læse på ARKIVET hver d. 1. og 3. tirsdag (normalt) eller aftale et ”møde”!

Måske har du billeder fra lokalområdet – eller af personer, der lever eller har levet i ”sognet”? – ARKIVET er din sikkerhed for, at ”gamle dage” ikke bliver glemt.

Vi har mange person-fotografier uden navne! - Måske kender DU de personer, der er på billederne. – Kom og kig! – HJÆLP os!

Jens Snedker f. 1869, Toreby, fortæller om skolen

Fra Lolland Falsters Historiske Samfunds årbog 1965

”Jeg skulle til at læse og gå i skole, da jeg var 7 år. (1876). Hvem, der havde lært mig at læse, har jeg ingen anelse om. Men jeg var nok sluppet nemt over det, for jeg kunne læse og skrive flydende, da jeg kom i skole.

Efterhånden blev der for mange børn i Thoreby skole. De kunne slet ikke være der. 110 børn med 60 i yngste klasse.

Der blev oprettet en pøgeskole for de

alleryngste i Ringsing-Bodil’s hus ved Saksøbing landevej. (*Også omtalt af Jørgen Skaftø*). Som lærer blev antaget en pige fra Sundby, der kaldtes Bødker Hanne.

Fortsættes på side 2

11. h - i - j - k - l - m - n

ro paa en sø - vi
maa se os om -
i laa jo i læ - ja
vi laa i læ - vi
saa en ny le - og
vi saa to æg - ro
ud og se en aal
i en aa - 3 æg og 3 æg er 6
4 æg og 3 æg er 7

En lørdag, jeg var med mor til torvs, traf hun Hanne og spurgte hende, om hun ville have mig, for nu skulle jeg til at gå i skole. Jo, det ville hun da, og den første dag, jeg var i skole og sad inde i stuen da Hanne kom, sagde hun: "Nå du er mødt Jens".

Hun var en nederdrægtig, væmmelig og hård kvinde, der ikke havde spor forstand på at omgås børn. Vi var da også så bange for hende, så det var en gru. Ikke fordi hun stak os lussinger, det gjorde hun ikke, men for den mindste forseelse, som hun syntes, hun kunne hitte forbød hun os at forlade vor plads og gå ud. Vi turde ikke en gang gå hen i hjørnet, hvor madkurven stod og tage os et stykke mad. Hvordan det gik med "synderens" fornødenheder, ved jeg ikke, for jeg var ikke mellem dem, men det var vel ikke så nemt at sidde en hel dag på et sted og ikke få lejlighed til at lave hverken det ene eller andet. Men det brød Hanne sig ikke om. ...

Der stod et langt bord med bænke om, og der sad vi om alle sammen. Vi var vel 14-15 børn. Så havde Hanne selv et

lille bord, sådan var skolestuen møbleret.

Thoreby kommune må have været fattig den gang, endskønt det var i de gode år, for man skulle ikke tro, at det kunne tillades at benytte sådan en skole. Det var ikke gået i vore dage. Vand var der ikke noget af. Bodil satte et potmål med hank fuldt af vand ind på bordet til os, så kunne vi labbe alle sammen af det, så længe der var noget. Men hvad der var værre var, at der ikke var spor af noget nødtørftshus. Vi stillede os ude på hovedlandevejen, når vi skulle forrette et lille ærinde. Der var heldigvis ingen huse ved den modsatte side, og der var næsten ingen færdsel på vejen. Når vi skulle lave et større ærinde, krøb vi over risgærdet ind på fattiggårdens mark. Hvordan pigerne klarede sig, ved jeg ikke. Jeg gik hos Hanne et år og nåede at komme til eksamen en gang med hende i Thoreby Skole, set hende optræde med myndighed og stor frækhed. Sådan var Bødker-Hanne, min første skolelærer. Ak, ja!

Jeg kom så over i Thoreby skole (*Rytter-skolen*) hos Rasmus Pedersen. Var det stort bedre? Ja, det var det vel.

Hygiejnen var lidt bedre. Der var for det første en brønd. Der var også bræddegulv i skolen. Det blev hver fredag aften fejlet af de store piger, så støv, skidt og møg røg om ørerne på dem.

Fortsættes på side 3

To gange om året, når der var eksamen, blev det vasket, men det nåede ikke at blive tørt, men så kunne det da bedst ses at det var vasket.

Rasmus Pedersen var en streng og stiv personlighed, der gjorde sin pligt og derudover ikke mere. Han kom som ung hjælpelærer til Thoreby hos gamle Rasmussen, og så gik det her som så

mange andre steder. Beboerne syntes godt om den unge lærer og gjorde ansøgning om at få ham fast ansat, hvilket også lykkedes. Og her sad han så hele sit liv.

Han var kirkeby-lærer og skulle føre kirkebogen og lede kirkesangen, men det fik han ekstra betaling for – 20 kroner – om året for begge dele.”

Interview med Axel Olander født år 1900

(Interviewet af Brian Johansen og Claus, Toreby skole i 1989)

Jeg har gået i Grænge Skole på Lolle Allé 8 fra 1907-1909, men så blev Skovskolen bygget i 1909, så gik jeg der til 1914. Vi var 30 i klassen, og jeg gik i skole hver anden dag. Vi kom kl. 8 og gik hjem kl. 3 om eftermiddagen.

Jeg blev konfirmeret i 1914, 14 år gammel her i Toreby kirke. Den sidste dag vi skulle i skole – inden vi holdt op – var vi nede hos læreren, og vi havde alle sammen en 2-krone med til læreren, som vi kaldte ”Gråskæg”, men han hed lærer Hansen.

Vi havde regning, læsning, skrivning, bibelhistorie og salmevers, og vi havde årsprøve hvert år.

Sognerådet kom og hørte på. Vi sad efter dygtighed. De klogeste forrest, og de dumme bagest. Hvis årsprøven viste, at en elev var blevet relativ dygtigere, blev han rykket et eller flere borde frem. Om sommeren sprang vi buk udenfor.

De sidste 20 minutter af timen læste læreren op af en bog – en historie. Den skulle vi kunne genfortælle næste dag så godt som muligt. Vi havde lektier for, og hvis vi ikke havde læst, skulle vi sidde over, eller vi fik en lussing, - nogle gange af spanskrøret, men ikke så tit.

Vi havde en times spisefrikvarter, - vi blev på skolen. Der kom en dame og gjorde rent.

Vi havde et regnehæfte. Nogle af os havde selv en sangbog, ellers havde skolen nogle, vi kunne låne, men de var ikke for gode. Vi havde også en bibel, den skulle man selv skaffe. Vi brugte også sangbogen som læsebog.

I. Time.

Sammenlægning og Fradragning.

Vi har 10 Taltegn; ved Hjælp af dem kan man skrive et hvilket som helst Tal, idet Taltegnet faar Værdi efter den Plads, det har i Talrækken. Det sidste Tal i Rækken kaldes Enere, det næstsidste Tiere, derefter Hundreder, Tusinder o. s. v.

I Tallet 69385 er der 5 Enere, 8 Tiere, 3 Hundreder, 9 Tusinder og 6 Titusinder.

Ved Sammenlægning og Fradragning maa man altid sætte Enere under Enere, Tiere under Tiere, o. s. v.

A.

1. $7613 + 25 + 317 + 3 + 89773$.
2. $23 + 7133 + 49 + 23987 + 6 + 319$.
3. $78322 \div 1587$.
4. $9764 \div 2873 \div 3458$.
5. $33022 \div 479 + 3668 \div 22589$.
6. En Mand solgte paa et Marked en Ko for 375 Kr., en Kvie for 265 Kr., en Tyr for 550 Kr. og en Hest for 575 Kr. Hvor mange Penge fik han ialt?
7. 25 Gros 3 Dus. 9 Stk. + 11 Dus. 5 Stk. \div 16 Gros 10 Dus. + 5 Gros 11 Stk.
8. En Kone gik til Byen for at gøre Indkøb. Hun købte Kød for 5 Kr. 65 Øre, Fisk for 2 Kr. 50 Øre, Mel for 3 Kr. 25 Øre, Sukker for 1 Kr. 65 Øre og Kaffe for 2 Kr. 15 Øre. Hun solgte Æg for 7 Kr. 35 Øre, og hun havde 12 Kr. 50 Øre med i sin Pung. Hvor mange Penge havde hun med hjem?

Jeg boede i Hanemose. Der var 4 km. at gå til skole. Det kunne være slemt om vinteren, når der lå meget sne.

Skoledistrikter: Nord for Kanalen + Hanemose hørte til Skovskolen, resten af Grænge hørte til Grænge-skolerne på Lolle Allé 8 og 11.

Hvad synes du om skolen i dag?

Jeg synes, man forlanger for meget af de unge mennesker, at de skal kunne det perfekt, men ellers synes jeg, den er meget god.

Jørgen Skafte fortæller lidt om skolen i sin artikel ”Livet i Toreby i 1930’erne”

Lolland Falsters historiske samfunds årbog 2005

Vi boede i et ældre stråttækket to familiers hus på den gamle landevej. Huset tilhørte murer Jørgensen, som selv boede i den sidste ejendom på Gl. Landevej. Huset vi boede i lå der, hvor Boldklubben nu holder til. Der havde i sin tid være forskole i huset (pogeskole). (Huset nedbrændte i forbindelse med et lynnedslag 1937)

Min skoletid: - Vi startede i skole hos frk. Rasmussen, og det var dér vi fik lært det grundlæggende. - Hos lærer Stang fik vi lov til at arbejde. Vi

stablede brænde, plukkede æbler og passede hans kaniner.

Vi gik kun i skole hver anden dag; men trods det, har jeg dog klaret mig meget godt gennem livet.

Billede af den unge Lærer Stang. Han fortsatte som lærer, indtil han var 70 år gammel og sluttede som vikar på Toreby Centralskole i 1967.

**Povl Holm, f. 1928, har også fortalt om sin skolegang i et interview til Toreby Arkiv – og det skal han have tak for!
Du har sikkert også noget at fortælle/skrive om!**

Arkivet har åbent 1. og 3. tirsdag i måneden

Eller efter aftale! – Se adresser herunder.

Susanne Poulsen (formand), Saksjøbingvej 13, 4891-Toreby, (2365 4985)
spp@privat.dk

Tage Rødby Jensen (Arkivleder), Lindevænget 20, 2.th., 4800-Nykjøbing F
tagerodby@live.dk (5174 6216)

Henrik Pedersen (kasserer), (2232 1465) *mrhenrikpedersen@hotmail.com*

Arkivet: 5413 2800 - og *torebyarkiv@mail.dk*

Vi kan – naturligvis – også findes via *facebook* !